

МАКСЮТИНА НІНА ПАВЛІВНА (19.02.1925–17.11.2015)

фітохімік, фармакогност, доктор хімічних наук (1972), професор (1972), лауреат премії Всесоюзного товариства винахідників і раціоналізаторів серед жінок (1982), заслужений діяч науки і техніки України (2004).

Закінчила Харківський фармацевтичний інститут (1948).

Працювала: Харківський науково-дослідний хіміко-фармацевтичний інститут (1948–1966), Київський інститут удосконалення лікарів (1966–1999), Національний медичний університет імені О. О. Богомольця (1999–2015).

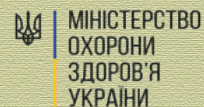
Напрями наукових досліджень: створення лікарських препаратів рослинного походження й лікувальних біологічно активних речовин для харчових добавок, фітохімічні дослідження, фармацевтичний аналіз.

Автор понад 360 наукових робіт, з них – 8 монографій, 35 патентів і авторських свідоцтв на винаходи.

За 64 роки наукової та педагогічної діяльності нею створена наукова школа фітохіміків та фармакогностів.

Ніна Павлівна неодноразово була членом правління Всесоюзних та Українських наукових фармацевтичних товариств, проблемних комісій «Фармація» Міністерства охорони здоров'я СРСР і України, редакційної колегії «Фармацевтичного журналу», спеціалізованої вченої ради по захисту дисертацій в НМАПО ім. П. Л. Шупика.

Інформація з сайту <https://uk.wikipedia.org>

PLANTA+

ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті доктора хімічних наук,
професора Ніни Павлівни Максютіної
(до 95-річчя від дня народження)

20–21 лютого 2020 року
м. Київ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“КИЇВСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
ISRA UNIVERSITY
АСОЦІАЦІЯ ВИРОБНИКІВ ФІТОСИРОВИНИ УКРАЇНИ

«PLANTA+. ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті доктора хімічних наук,
професора Ніни Павлівни Максютіної
(до 95-річчя від дня народження)**

**Видавець ПАЛИВОДА А. В.
Київ, 2020**

На поперечному перерізі кори терену звичайного видно чітко виражений багаторядний корок, забарвлений у яскраво-червоний колір з фіолетовим відтінком. Часто можна спостерігати пошарово злуцені ділянки корку. Під корковим шаром вузькою смужкою спостерігається ділянка пластинчастої коленхіми, під якою наявні клітини паренхіми первинної, а далі вторинної кори, серед яких розсіяно поодинокі чи рідше невеличкими групами по два зустрічаються волокна, кам'янисті клітини і друзи оксалату кальцію середнього розміру. Особливою ознакою кори терену є те, що між клітинами паренхіми первинної і вторинної кори виявлені досить великі міжклітинні простори, що надає коровій паренхімі пухкої структури, причому міжклітинники сформовані широкими паралельними дугами. Слід також зазначити, що більшість клітин паренхіми наповнені смолистим вмістом яскраво - коричневого забарвлення.

Висновки. Вивчено морфолого-анатомічну будову кори терену звичайного, що може бути використано для подальших досліджень та для встановлення мікроскопічних діагностичних ознак при розробці проекту методів контролю якості на новий вид ЛРС – терену звичайного кору.

Перелік посилань:

1. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні. Частина II. Довідник / [Кохно М.А., Трофименко Н.М., Пархоменко Л.І. та ін.]; за ред. М.А. Кохна та Н.М. Трохименко. – К.: Фітосоціоцентр, 2005. – 716 с.
2. Мінарченко В.М. Лікарські судинні рослини України (медичне та ресурсне значення) / В.М. Мінарченко. – К.: Фітосоціоцентр, 2005. – 324 с.
3. Попова Н.В. Лекарственные растения мировой флоры: энциклопед. справочник / Н.В. Попова, В.И. Литвиненко, А.С. Куцанян. – Х.: Діса плюс, 2016. – 540 с.
4. Атлас з анатомії рослин (рослинна клітина, тканини, органи) / А.Г. Сербін, Л.С. Картмазова, В.П. Руденко, Т.М. Гонтова: навч. посібник. – Х. Колорит, 2006. – 86 с.
5. Державна Фармакопея України. Друге видання: у 3-х томах / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». – Х.: ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. - Т. 3. - 732 с.

ВИЯВЛЕННЯ ІРИДОЇДІВ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ ЇХ ЛОКАЛІЗАЦІЇ В ЛИСТКАХ PLANTAGO MEDIA L.

Струменська О. М., Ковальська Н. П., Махиня Л. М.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця,

м. Київ, Україна

elenastrum57@gmail.com

Ключові слова: іридоїди, *P. media*, клітини-ідіобласти

Вступ. Аналіз літературних даних з питань застосування лікарських засобів рослинного походження показав, що в останні десятиріччя все більш

частішим є використання у медицині та фармації таких препаратів, що пояснюється їх низькою токсичністю, високою ефективністю та незначною побічною дією. Лікарські властивості видів роду *Plantago* L. відомі давно. Створені на основі цих рослин лікарські засоби чинять достатньо різносторонню дію – ранозагоювальну, протизапальну, кровоспинну, імуномодулюючу тощо. [3, 5]. В Україні зростає 15 видів родини *Plantaginaceae* [4]. До ДФУ внесено сировину таких видів: *P. major* L., *P. lanceolata* L., *P. psyllium* L. [1]. Філогенетично близьким до подорожника великого є подорожник середній, який має велику сировинну базу та подібний хімічний склад, але не застосовується в Україні. Тому актуальним є вивчення фітохімічного складу подорожника середнього з метою розширення сировинної бази. У хімічному складі сировини *P. media* L. виявлено полісахариди, флавоноїди, каротиноїди, дубильні речовини, органічні кислоти, вітаміни К і С, іридоїди. Найменш вивченими з вказаних біологічно активних речовин є іридоїди [6]. У зв'язку з цим метою нашого дослідження було встановлення наявності та локалізації іридоїдів в листі *P. media*.

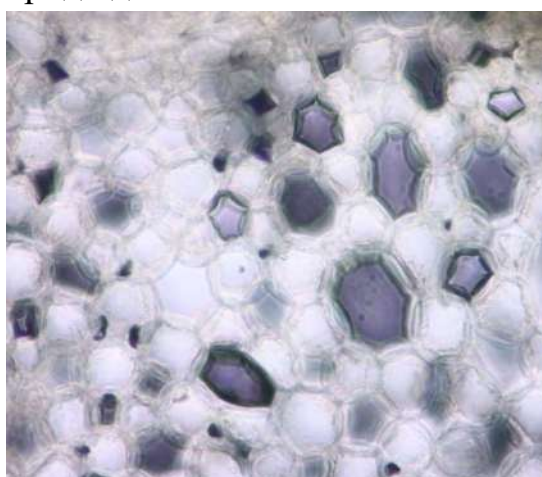
Матеріали та методи. Об'єкт дослідження: листя *P. media* L., заготовлені на околицях міста Отинія, Коломийського району, Івано-Франківської області. Сировину висушували при кімнатній температурі та подрібнювали до розміру фрагментів 1-3мм, після чого готували спиртовий витяг. Для виявлення іридоїдів проводили якісні реакції з реактивами Штала та Трім-Хілла [2].

З метою встановлення локалізації іридоїдів в тканинах листка свіжої сировини подорожника середнього виготовляли поперечні зрізи та обробляли їх вищезазначеними реактивами, після чого вивчали досліджувані зразки при збільшенні у 40, 100, 400 разів у тринокулярному мікроскопі фірми ULAB, фотографували дзеркальною камерою Canon 550 D.

Результати та їх обговорення. Встановлено, що поява інтенсивного синього забарвлення витяжки листків *P. media* внаслідок проведених якісних реакцій, свідчить про значний вміст іридоїдів.

а збільшення 40

в збільшення 400

Рис. 1. Локалізація іридоїдів у свіжому листі подорожника середнього за результатом мікрохімічної реакції з реактивом Штала.

В результаті проведених досліджень з реактивом Шталя встановлено, що іридоїди в листках подорожника середнього локалізуються в клітинах-ідіобластах мезофілу листка. Результат реакції з реактивом Трім-Хілла виявляє значно менше клітин-ідіобластів що містять іридоїди.

Висновки. Встановлено наявність та характер локалізації іридоїдів в листі подорожника середнього. Іридоїди містяться в клітинах-ідіобластах паренхіми листка, які зустрічаються по всій товщині листової пластинки. Отже, листки *P. media* є перспективною рослинною сировиною для подальших фітохімічних досліджень.

Перелік посилань:

1. Державна Фармакопея України. 2011. т. 2. С. 423–428.
2. Ковалёв В.Н., Попова Н.В., Кисличенко В.С. Практикум по фармакогнозии: Учеб. пособие для студентов вузов Х.: Изд-во НФаУ; Золотые страницы, 2003. 512 с.
3. Оленников Д.Н., Samuelsen A.B., Танахаева Л.М. Подорожник большой (*Plantago major* L.). Химический состав и применение. *Химия растительного сырья*. 2007. №2. С.37–50.
4. Определитель высших растений Украины / Д. Н. Доброчаева, М. И. Котов, Ю. Н. Прокудин [и др.]. – К. : Фітосоціоцентр, 1999. – 545 с.
5. Терапевтические применения и фармакологические свойства *Plantago major* L. и его активных компонентов. / А. Назайзаде и др. *Журнал основных и прикладных научных исследований*. 2013. Т. 3(9). С. 212–221.
6. Chemotaxonomy of *Plantago*. Iridoid glycosides and caffeoyl phenylethanoid glycosides/ N. Ronsted et al. *Phytochemistry*. 2000. Vol.55. P. 337–348.

ДІАГНОСТИЧНІ МАКРО- ТА МІКРОМОРФОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ СИРОВИНИ ВИДІВ ПІДРОДУ *EQUISETUM* L. ФЛОРИ УКРАЇНИ

Тимченко І.А.¹, Мінарченко В.М.^{1,2}, Футорна О.А.¹, Двірня Т.С.¹

¹Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України, м. Київ, Україна

²Національний медичний університет імені О.О. Богомольця,
м. Київ, Україна

itymorchid@ukr.net, valminar@ukr.net, oksana_drofa@yahoo.com,
dvirna_t@ukr.net

Ключові слова: види підроду *Equisetum*, сировина, діагностичні ознаки, морфологія, анатомія

Вступ. Цінною лікарською рослиною зі значним ресурсним потенціалом в Україні є *Equisetum arvense* L. Офіційною медициною України допускається до використання лікарська рослинна сировина лише хвоща польового *E. arvense* [1], хоча в традиційній медицині використовують сировину всіх 9 видів хвощеподібних флори України [2]. Лікувальні властивості хвощів обумовлені наявністю біологічно активних речовин таких як флавоноїди, сполуки кремнію, фенолкарбонів, органічні та вищі жирні кислоти, алкалоїди, вуглеводи,